

Lidt historie om:

- Karat og lødighed
- Ædelmetal i promille
- Tårnstempler med tre tårne

Sølv

Promille	Gl. stempning	Handelsnavn
1000 ‰	16 lødige	'Fint sølv' (stempler 999)
958 ‰	15 1/5 lødige	'Britanniasølv'
925 ‰	14 3/4 lødige	'Sterlingsølv'
828 ‰	13 1/4 lødige	'Prøvesølv'
800 ‰	12 4/5 lødige	
781 ‰	12 1/2 lødige	'Underlødigt sølv'
750 ‰	12 lødige	'Flensburgerprobe'
Lødhed Lidt historik		
151/2		Krav til sølvsmede i Skåne 1445
15		Krav til sølvsmede 1491-1496 og 1515-1537
14 3/4		Engelsk standard anvendt i Danmark siden 1893, stemplet 925
14 1/2		Krav for støbt sølv (906 ‰)
14		Krav til sølvsmede 1496-1515. Større mønter efter 1726 (875 ‰)
13 1/2		Ufravigeligt krav 1608-1893, lødhedsangivelse derfor normalt overflødig. Betegnet 'Københavns prøvesølv' (844 ‰)
13 1/3		Toleret i købstæderne ca. 1800 (833 ‰)
13 1/4		Ufravigeligt mindstekrav 1893-1972, kaldet 'Prøvesølv' (stemplet 830 ‰). Grundet remedieum: 'prøvesølv' eller 'tretårnet' må holde ned til 826 ‰
13		Mindstekrav i Hertugdømmerne fra 1646, tolereret i danske provinsbyer ca. 1800 (813 ‰)
12		Godkendt i 1706 til Grenaderknapper, kaldet 'Flensburgerprobe' (750 ‰)
10-11 1/2		Tolereret i provinsen omkring statsbankerotten, når sølvsmeden ved særlige lødhedsstempler vedstod den lave lødhed (625-719 ‰)
8-9		'Kanon sølv' eller 'Rævesølv', betragtes ikke som sølv (500-563 ‰)
5		Anvendt til mønter i 1700-tallet (312 ‰)
4		Anvendt til 4-skillingmønter 1807 (250 ‰)

Guld

Promille	Gl. stempning	Handelsnavn
1000 ‰	24 karat	'Fint guld' (stempler 999)
979 ‰	23 1/2 karat	'Purt guld'
958,3 ‰	23 karat	'Dukatguld'
916,66 ‰	22 karat	
875 ‰	21 karat	'Kroneguld'
833,33 ‰	20 karat	
791,66 ‰	19 karat	
750 ‰	18 karat	'Rhinsk guld'
583,33 ‰	14 karat	
585 ‰		Handelsbetegnelse '14k'
500 ‰	12 karat	
416,66 ‰	10 karat	
375 ‰	9 karat	
333,33 ‰	8 karat	Mindstekravet i dag
Lidt historik		
'Purt guld'		Dansk krav til guldsmede 1540
'Dukatguld'		Gammelt krav til Dukatmønter. Fra 1685 krav til guldsmedes brug af dukatguld. I 1700-tallet ofte stemplet med 'D' eller 'Duc'. Ofte anvendt til finere smykker.
'Kroneguld'		I 1700-tallet ofte på større genstande stemplet med 'C' eller 'Cro'. Oftest anvendt til korpusarbejder i guld. Anvendt til danske Kurant Dukater 1731-1796.
20 karat		Anvendt i Danmark i 1700-tallet, stemplet 20K. Ses under tiden på urkapsler til lommeure.
'Rhinsk guld'		Accepteret i Danmark 1540, forbudt i 1685. Godkendt igen 1779, stemplet 18K.
14 karat		Faktisk i brug i Danmark fra 1821, stemplet 14K. Mindstekrav fra 1893-1988, stempler 585.

Anvendelsen af de tre tårne

De tre tårne blev før 1893 anvendt i flere købssteder og hovedstaden. Det ældste eksempel er fra 1608. Se eksemplerne herunder.

København

Aalborg

Randers

Svendborg

Sønderborg

Uddrag af Erik af Pommerns Skraa (1429)

§1

Enhver Guldsmed i Kjøbenhavn skal forarbejde lodigt Sølv og Godt Guld. Hvem der ikke gør det, han skal bøde til Kompagniets Ældste en lodig Mark, gør han det anden Gang, saa bøde han to Mark, gør han det tredje gang, saa bøde han tre mark lodig. De tre Mark skal man dele i tre Parter, en Mark skal Kongens Foged havde, den anden Raadmændene, den tredje Mark Guldsmedene i Kjøbenhavn. Derefter skal han rømme Byen.

§3

Fremdeles den, der vil være sin egen Mand skal eje fem Mark lodigt Sølv og Værktøj til en Værdi af en Mark lodig Sølv og give to ærlige Mænds Vidnesbyrd for sin Vandel, saa skal han give Kompagniet en Tønde Øl og en Mark Voks og Lys og Bægere, som man skal svare til der.

§11

Fremdeles skal ingen selvstændig Mester drikke med andre af vort Kompagnie i Kroer eller Ølstuer. Hvem der handler herimod, han bøde en lodig Fjerding paa Naade.

§12

Fremdeles kalder en selvstændig Herre en anden for Horsøn, han bøde en lodig Fjerding uden Naade.

§13

Fremdeles slaar en Mester en anden en Ørefigen, han bøde en halv lodig Mark uden Naade. Slaar en Mester en Svend, saa bøde han en lodig Fjerding; slaar en Svend en Mester, da bøde han en halv lodig Mark og sætte Borgen for Bøden.

§14

Fremdeles, hvis en bemøjer den anden af vort Kompagnie, ligegyldig paa hvilken Maade det er, han bøde en Mark lodig. Hvis en Svend bemøjer en Mester, ligegyldig paa hvilken Maade, han bøde en lodig Mark uden Naade og sætte Borgen for Bøden.

§31

Fremdeles maa ingen Guldsmed arbejde med daarligt Guld, men kun med det, som gælder for godt, og ligesaa godt som han har modtaget det.

§32

Fremdeles maa ingen Guldsmed arbejde uden det er med godt Sølv.

§34

Og er det her Sæd og Ret fra Gammel Tid, at kommer der for nogen Mester Guldsmedearbejde, der ikke er ægte, da skal han tilbageholde det til Retten.

Ædelmetalkontrollen

Ædelmetalkontrollen
c/o FORCE Technology
Park Allé 345
DK-2605 Brøndby
Tlf. +45 43 26 70 00
Fax +45 43 26 70 11
info@aedelmetalkontrollen.com
aedelmetalkontrollen.com